

Rapport van het Panel voor Klimaat en Duurzaamheid

Rapport du Panel pour le Climat et le Développement Durable

Over het proces

- Vraag Youth For Climate:

**“wetenschappelijk
onderbouwde oplossingen?”**

- Trekkers: Jean-Pascal van Ypersele en Leo Van Broeck
- Kernpanel: 20-tal experts
- 5 Thematische tafels: 50-tal experts
- Online oproep: 160 papers

Probleemstelling

Beira, Mozambique, 03/2019

De klimaatuitdaging

- Wereldwijd, 2019: gemiddelde temperatuur **met ongeveer 1°C** gestegen t.o.v. de gemiddelde temperatuur tussen 1850 en 1900.
- Zo goed als **100%** van de waargenomen opwarming sinds 1950 is te wijten aan **menselijke activiteiten**.
- Gevolg 1°C stijging: extreme weerfenomenen
- Gevolg 1,5° stijging: verhoogde kans op smelten ijskappen en zeespiegelstijging
- Akkoord van Parijs: **ruim onder** stijging met **2°C** blijven + streven naar beperking tot **1,5°C**

Doelstellingen 2030 schieten tekort

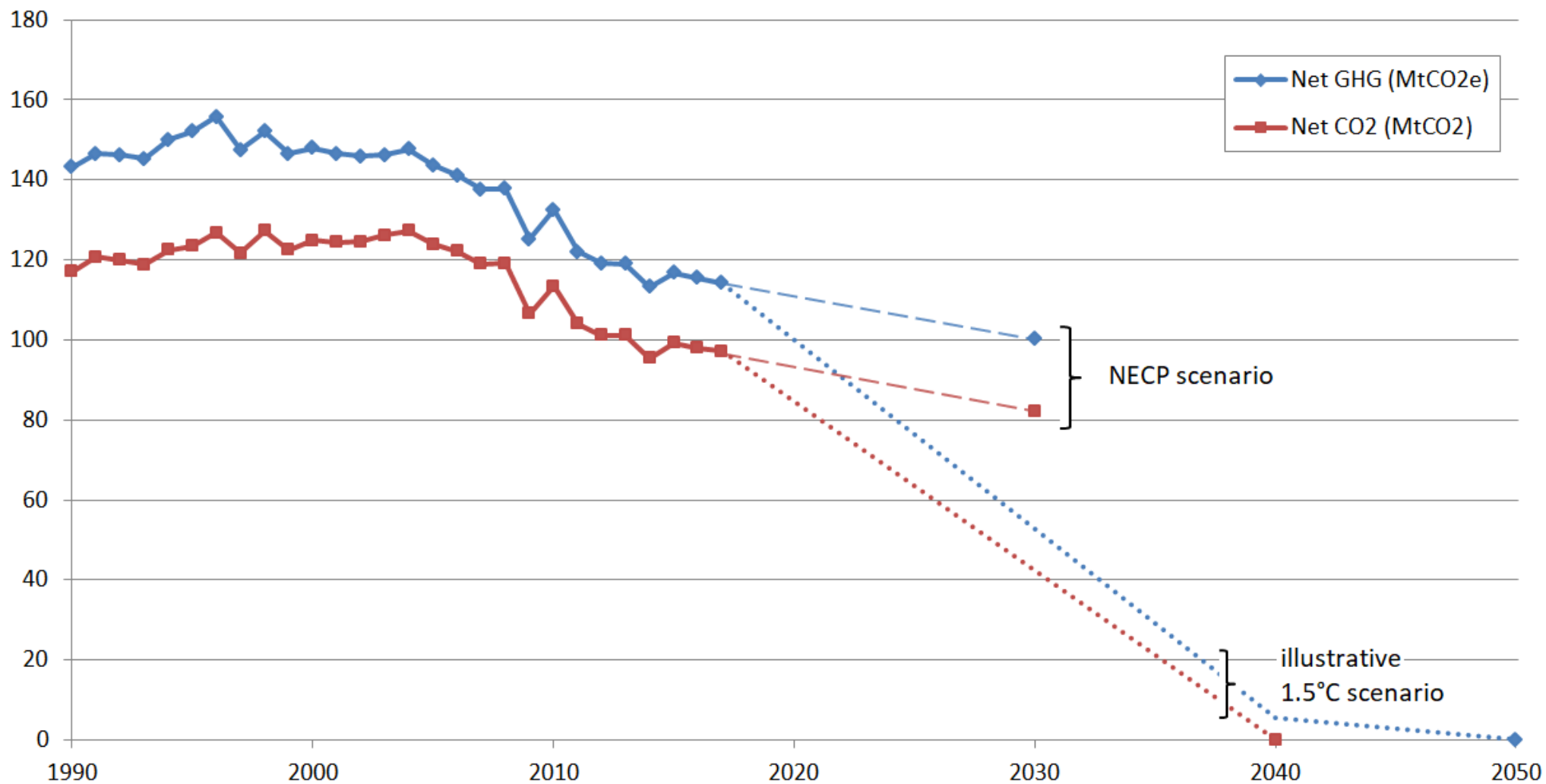
Beperking tot 1,5°C = streefdoel België en Europa:

- **netto nul CO₂-emissies tegen 2040**
- **netto nul broeikasgasemissies tegen 2050**

2030 - doelstellingen schieten te kort!

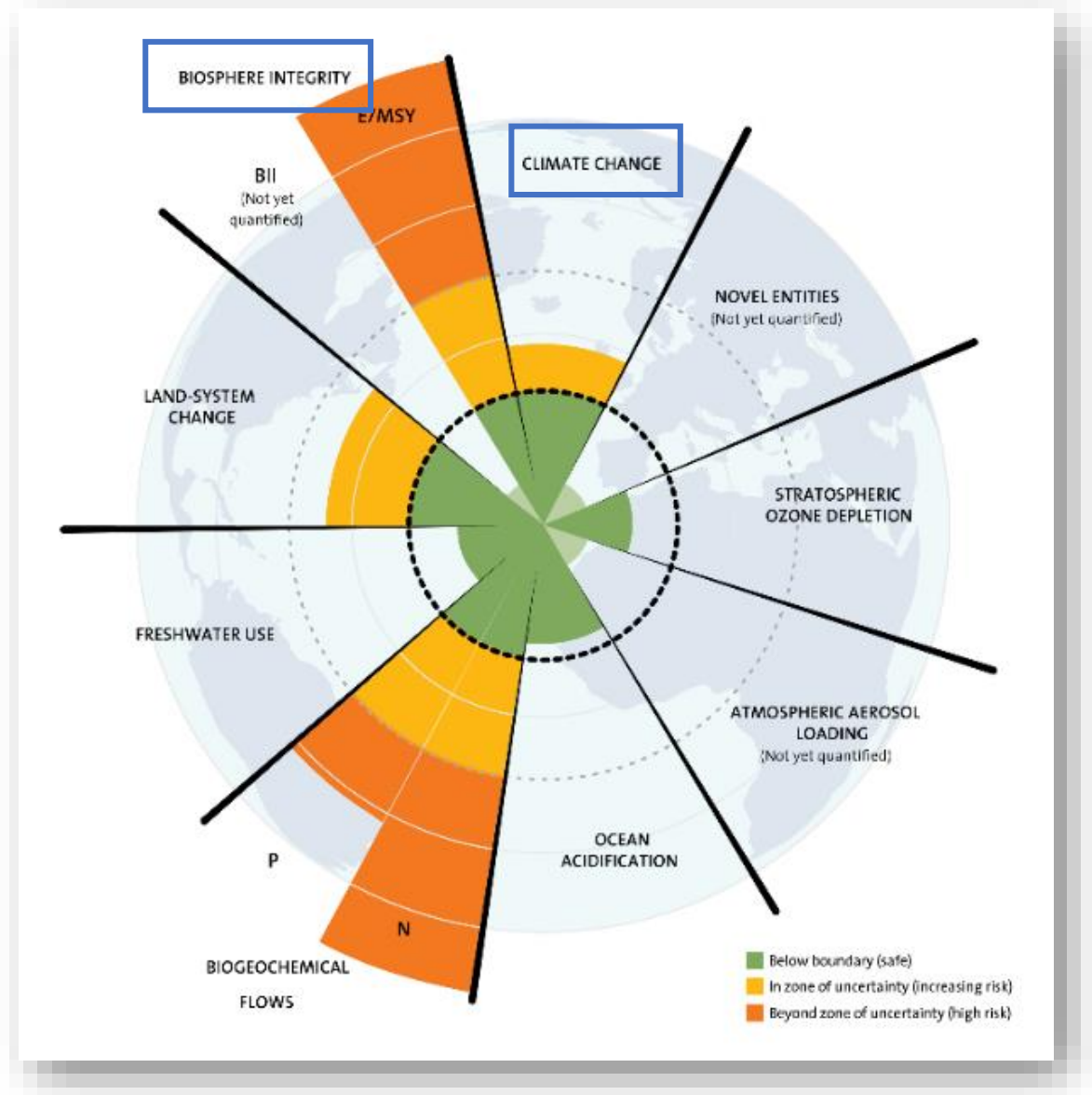
- Europese doelstellingen voor **2030** (-40% CO₂, 32% hernieuwbare energie en -32,5% energieverbruik) daling CO₂ tegen 2050 met **slechts 60% (ipv tot nul)**
- Belgische doelstellingen tegen **2030** (NEPC): leidt niet tot CO₂-neutraliteit rond 2040: met deze aanpak **na 2030** plots gem. **jaarlijkse inspanning x 11 ?**

Belgian historical emissions, NECP and illustrative 1.5°C scenarios

Planetaire grenzen

- Rockstrom: ruimte waarbinnen de mensheid zich op veilige wijze kan ontwikkelen.
- “klimaatverandering” en “biosfeerintegriteit” (*core planetary boundaries*): biodiversiteit op een bijzonder alarmerend peil gekomen.
- verschillende processen werken op elkaar in!

Een te zware voetafdruk, wat is van belang?

- Demografische groei: stabilisering en **spontane** geleidelijke daling bevolkingsaantal door **gezondheidszorg** voor kinderen, **onderwijs** voor meisjes, **empowerment** van vrouwen, goede **reproductieve gezondheidszorg**
- **Ongelijkheid: Rijkste 10%** van de wereldbevolking verantwoordelijk voor **45%** van de uitstoot van broeikasgassen
- Het nagestreefde **welvaartsideaal**, gebaseerd op de levensstijl van **rijkste 1%**

Een te zware voetafdruk, wat is van belang?

- **Technologische ontwikkeling en verstedelijking:** grondstoffen en emissies gaan naar energie- en transportsystemen
- Bestuur en beleid: aandacht voor wereldwijde rechtvaardige **verdeling** van beschikbare **klimaatruimte**
- **Enkele cijfers:**
 - Gewervelde biomassa = 32% mens, 65% onze veestapel, 3% gewervelde dieren in de natuur.
 - Mens claimt vandaag reeds 70% van de vruchtbare landoppervlakte
 - De voorbije vijftig jaar: wereldbevolking x2, extractie van materialen x3, mondiale BBP x4.

Een duurzame en rechtvaardige uitweg

- Kate Raworth: “Donut-economie”
 - **Plafond**: planetaire grenzen, Rockstrom
 - **Vloer**: sociaal fundament, SDG's
- > Streven naar een welvaartsmodel binnen de planetaire grenzen

Een goede graadmeter?

- **Bbp:** een onvolmaakte graadmeter voor welvaart !
- Reële kosten gezondheidskost, vervuiling en klimaatverandering, worden niet in de officiële boekhouding ingecalculleerd
- In economische termen is klimaatverandering een vorm van **marktfalen**.
- Nood aan “**ontkoppeling**” noemt: loskoppelen van link tussen economische ontwikkeling en ecologische impact.

Hoe economisch bijsturen?

- **Circulaire economie** in praktijk brengen
- **Financieringsbehoefte** in beeld brengen, o.m. in functie van investeringen in energie- en transportsystemen (LT-kosten gezondheid en klimaatverandering zijn hoger)
- Stimuleren **groene banen** en nieuwe economische bedrijvigheid
- Economische shift vraagt **sociale begeleiding en bescherming:** rechtvaardige transitie
- Actie **op verschillende beleidsniveaus** (geen afwachtende houding)

27 Ingrediënten voor een ernstig klimaatbeleid

't Dak Van Pakt, Antwerpen, 11/2018 (foto: De Volle Grond)

I. Klimaat- en duurzaamheidsbeleid is een drieluik: het klimaat, het ecosysteem & sociaal draagvlak

1. Drietrapsraket: klimaat, ecosysteem, sociaal draagvlak

- Klimaatbeleid moet uitgaan van een sense of urgency en een transversale systemische shift
- Een rationeel klimaatbeleid moet kaderen in ecosystemisch inzicht en beleid
- Een maatschappelijk draagvlak creëren

- > Klimaatbeleid kan niet beperkt worden tot natuurbeleid of uitstootbeleid
- > Voorwaarde: transitie moet sociaal en rechtvaardig zijn.

II. Elk beleidsniveau moet zijn ambitieuze verantwoordelijkheid nemen

2. Zet in op wereldwijde verlaging van de ecologische voetafdruk door onder meer doorgedreven ontwikkelingshulp en internationale solidariteit
3. Trek mee aan de kar voor een sterker EU-klimaatbeleid
4. Herzie het EU-landbouwbeleid en zet in op duurzame voeding

> EU-ambities moeten hoger om Akkoord van Parijs na te komen

II. Elk beleidsniveau moet zijn ambitieuze verantwoordelijkheid nemen

5. Organiseer nationaal de rechtvaardige transitie door geïntegreerd beleid
6. Ga voor een bijzondere klimaatwet
7. Zet ook in op lokale beleidsplannen, dicht bij de mensen en dicht bij de lokale ecosystemische schaal

> Een bijzondere klimaatwet: zorgt voor democratische legitimiteit, transparantie, solide structuren en coördinerende basisbeginselen.

III. Natuurlijke ecosystemen beschermen en uitbreiden

8. Versterk natuur-, milieu- en bosbeheer

- Realiseer veel meer natuur- en bosgebied waar natuurlijke processen de nodige ruimte krijgen
- Voer onmiddellijk een netto ontbossingsstop in en maak werk van efficiënte boscompensatie
- Maak veel meer werk van functionele verbindingen tussen natuur- en bosgebieden

> Natuur = klimaatbuffer en garandeert biodiversiteit

> Functionele verbindingen om versnippering tegen te gaan

III. Natuurlijke ecosystemen beschermen en uitbreiden

8. Versterk natuur-, milieu- en bosbeheer

- Creëer in stedelijk en industrieel gebied meer kansen voor biodivers groen
- Doe aan water- en kustbeheer

> Biodivers groen in verstedelijkte gebieden: komt bewoners en gebruikers ten goede

> Werk maken van

- waterafvoerende bodemlagen,
- buffering en opslag van overtollig water,
- wetlands en kustverdediging

IV. Zet in op een versnelde transitie naar klimaatneutrale energie en industrie

9. Maak werk van de energietransitie

10. Kies voor industriële transitie

11. Begeleid de energietransitie met sociale maatregelen

- > in energiemix: vervangen fossiele brandstoffen door hernieuwbare energiebronnen
- > sterke daling energievraag nodig in alle sectoren:
 - Gebouwenpatrimonium
 - Petrochemie, raffinage, staal en cement (hoofdmoot CO₂-uitstoot)
- > financieel: afbouw overheidssteun aan fossiele, nationale koolstofprijs, ETS voor alle bedrijven, CO₂-importtax

V. Realiseer een omslag in landgebruik, ruimtelijke ordening en infrastructuur

12. Optimalisering van het gebruik van de beschikbare ruimte
13. Versterk een beleid van redelijke verdichting en zuinig grondgebruik
14. Zet in op ambitieus nieuw woonbeleid, gericht op duurzaam en betaalbaar wonen

- > stop onmiddellijk met inname open ruimte (betonstop)
- > woonbeleid: duurzaam en betaalbaar wonen op goede locaties
- > woonbonus en woonfiscaliteit anders oriënteren

V. Realiseer een omslag in landgebruik, ruimtelijke ordening en infrastructuur

15. Kies voor een mobiliteitsbeleid gericht op een betekenisvolle modal shift

16. Zet in op de ontwikkeling van duurzame mobiliteit

- > Voor personenvervoer én goederenvervoer
- > Uitbouw degelijk openbaar vervoer
- > investeer in Netwerk internationale (nacht)treinen
- > Intelligente mobipunten: schakelen tussen modi faciliteren

V. Realiseer een omslag in landgebruik, ruimtelijke ordening en infrastructuur

17. Voer een ontradend en beperkend beleid op niet-duurzame mobiliteit

- > inperken ongebreidelde groei luchtverkeer, onder meer door fiscale maatregelen
- > reductiestrategie emissies maritiem transport

18. Zet in op gezonde en evenwichtige voedingspatronen

VI. Hanteer planetaire grenzen als norm voor produceren en consumeren

19. Bewerk een duurzame omslag in de bestaande economie

- > Lokale economie
- > Circulaire economie
- > Minder verspillende consumptie
- > Maatregelen ter bevordering van delen en herstellen

VII. Ga voor een samenhangend en transversaal beleid

20. Zet in op een veel betere taakverdeling en samenwerking in de klimaatbeleidsvoering
21. Zorg voor een kwaliteitsvolle ondersteuning en opvolging van het beleid
22. Geef de samenleving een rechtvaardige duurzame basisstructuur
23. Zet in op financiële en materiële hulp voor diegenen die de klimaattransitie niet kunnen betalen. Maak van het klimaatbeleid ook een verhoging van de levensstandaard

VII. Ga voor een samenhangend en transversaal beleid

- > Eerste ministers en minister-presidenten: coördinerende rol
- > Raad van experts: onderbouwde en neutrale informatie
- > Burgerpanels

VIII. Zet in op wetenschap, innovaties, onderzoek en data

24. Zorg voor voldoende beleidsvoorbereidend onderzoek, een betere beschikbaarheid van data en monitoring, meer middelen voor onderzoek en innovaties voor duurzame ontwikkeling, klimaatmitigatie en –adaptatie
25. Ontwikkel duurzame negatieve emissietechnologieën

- > Interdisciplinaire aanpak noodzakelijk
- > Koolstofvastlegging om teveel uitstoot te compenseren

IX. Ga voor actieve samenlevingsopbouw: burgerschap, coproductie en deliberatie

26. Zet in op mentaliteitswijziging en versterkende communicatie

27. Zet in op deliberatieve en co-productieve democratie

> Een uitgebreid luik informatie en maatschappelijk debat bij maatregelen

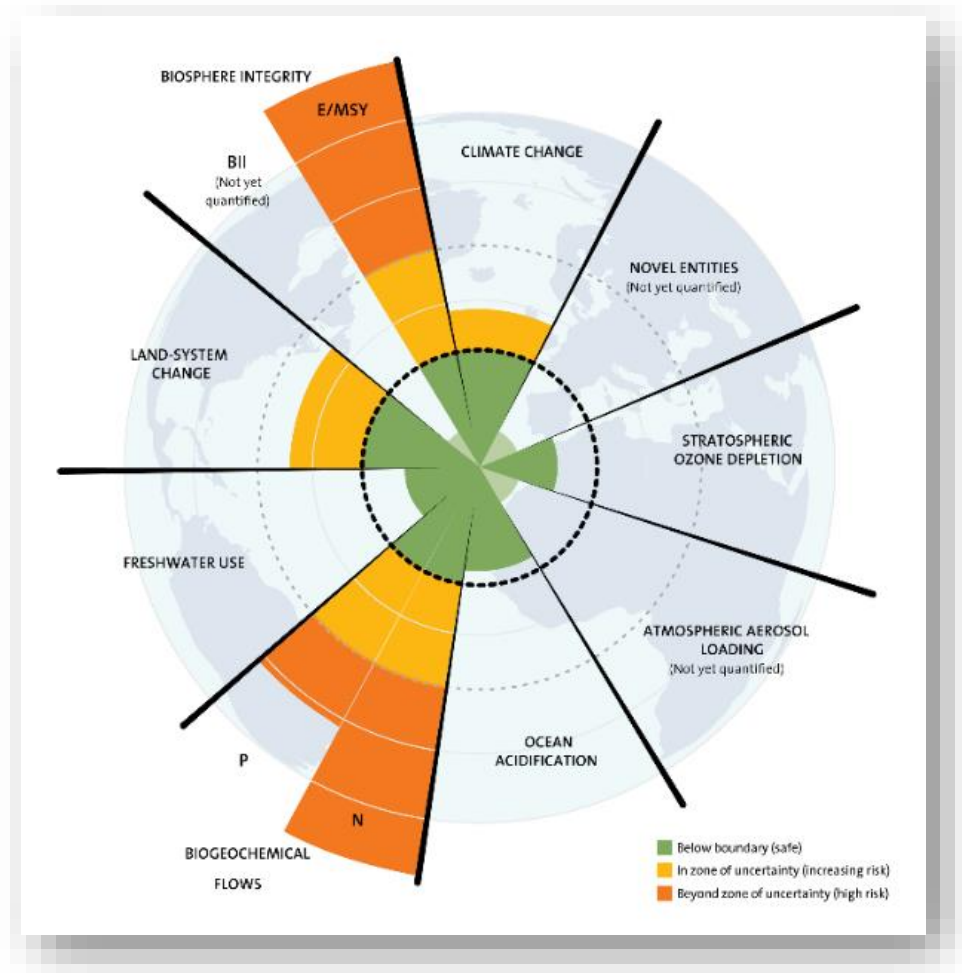
> Jaarlijkse klimaatdag... rapportage / discussie / citizen science

Tot slot...

- Correct klimaat- en duurzaamheidsbeleid zorgt voor positieve resultaten op vlak van overheidsuitgaven, economische mogelijkheden, gezondheid, veiligheid en levensstandaard.
- Het is haalbaar om een versnelde opwarming van de aarde en de ineenstorting van het ecosysteem te voorkomen, maar...

het is nu of nooit.

www.klimaatpanel.be

www.panelclimat.be

